

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni pri ulici, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do srede opoldne.

Štev. 43.

V Mariboru, dne 25. oktobra 1900.

Tečaj XXXIV.

Volilno gibanje.

Dne 18. t. m. je bil v Ptujshod zaupnih mož iz ptujskega, rogaškega, ormoškega, ljutomerskega in gornjeradgonskega okraja, da se zjedinijo o kandidatu za kmetsko in peto skupino. Udeležencev je bilo blizu 70. Predsednikom shoda je bil izvoljen deželni poslanec dr. Jurtela. Volilci iz vseh okrajev so izražali svoja mnenja. Zjedini so se nazadnje ter enoglasno proglasili kandidatom za kmetsko skupino dr. Mirosłava Ploja, svetovalca pri c. kr. upravnem sodišču na Dunaju. Mož, prepričan katoličan in navdušen Slovenec, je znan zaradi svojih duševnih zmožnosti in svoje neutrudne marljivosti, saj se je povspel, komaj 38 let star že do časti dvornega svetnika, in prepričani smo, da bo svoje zmožnosti in svojo delavnost obračal sedaj predvsem slovenskim svojim volilcem v korist. Kandidat ni neznan v svojem volilnem okraju. Rojen Ljutomerčan, je preživel svoja dijaska prosta leta v Ptujshod in še sedaj prihaja vedno na oddih v te kraje, kjer ima v Murščaku in Zavrču lastna posestva. Volilci mu naj skažejo popolno zaupanje s tem, da ga enoglasno izvolijo poslancem one kmetske skupine, kojoj je nekđaj tako slavno zastopal rajni Božidar Raič in za njim dr. Lavoslav Gregorec.

Pri razpravi o kandidatu za V. kurijo so vsi govorniki na zaupnem shodu priporočali zopetno izvolitev dosedanjšega poslanca g. Josipa Žičkarja in shod je pritrdil govornikom. Mi smo dobili naslednje poročilo o tej stvari:

»Na poziv političnega društva »Pozor« so danes v Ptujshod zbrani zaupni možje dotičnih sodnijskih okrajev po kratki debati glede kandidata v V. volilni kuriji z večino glasov izrekli, da ni vzroka odstraniti dosedanjšega zaslužnega poslanca te kurije in, da se naj gsp. Josip Žičkar zopet kandidira za V. kurijo.

Obenem se je naročilo društvenemu odboru, da to političnim društvom celega volilnega okraja naznani.

Zraven izjav političnih društev, ki smo jih priobčili v zadnji številki in jih priobčujemo v današnji, se dobivamo iz vseh okrajev tudi od naših vrlih dopisnikov poročila o kandidatu za V. kurijo. V kolikor nam prostor dopuša, jih bomo danes priobčili. Več poročil smo dobili iz Mozirja in okolice, ki nam pojasnujejo, kako se je vršil tamkaj dne 14. t. m. volilni shod, ki se ni izrekel za Žičkarja.

Iz Mozirja se nam poroča: »Dne 14. oktobra ni bilo v mozirski čitalnici velikega shoda volilcev, ker jih je bilo vseh skupaj le 13; saj se načelnik čitalnični in drugi njeni udje in sosedje niso ničesar vedeli o tem shodu.

Kdo bo v V. kuriji izvoljen poslancem, bodo pokazale volitve, najbrž bo Žičkar v celi zgornji savinjski dolini izvoljen enoglasno. Bila bi pa tudi od vernega ljudstva grda nevhvaležnost, ako bi tolikanj delavnega poslanca zavrglo.

Iz Ljubnega v sav. dolini. »Čudne reči se godijo. Na Lukeževo sem bil v Mozirji na sejmu. Pravili so mi, da so ta trg

zadnjo nedeljo obiskali trije agitatorji iz Celja. Pa niso šli noter v trg, ampak so ostali na njegovem koncu proti Celji. Tam so šli v gostilno in govorili za protikandidata Žičkarjevega. Poslušalcev je bilo okoli 100, ena ničla manj. Prosimo vas, agitatorji proti Žičkarju, oglasite se pri nas, da vas vidimo, čujemo in vam odgovarjamo. Pa ne tako skrivaj, ampak naznanite dan in uro in kraj svojih shodov!

Drugič so mi pravili, da zdaj pri nekaterih nedeljskih zborovalcih straši. Lani so namreč pri shodu zaradi ceste v Solčavo klicali: živio Žičkar! letos pa istega ostavljajo od kandidature. Tisti »živio«-klici se vračajo, jih vznemirjajo in jim pravijo: »Res, Žičkar ni mogel veliko doseči zaradi nemške in češke obstrukcije, kakor noben poslanec, a v deželnem zboru se je moški potegoval za naš okraj!«

Tretjič so mi pravili, da je neki »veleposestnik«, ki ga pa v resnici nikjer ni, nekaj przojavkal. To so lepe reči, da nastopajo sedaj naenkrat neznani nam veleposestniki v boju proti Žičkarju!

Molčal bi bil, a resnica se mi smili. Naj pa tudi svet izve, da mi gornjesavinjski flosarji ostanemo Žičkarjevi! Ko bomo prvič zopet plovili mimo Vidma, bomo zaklicali: »živio Žičkar, naš najdelavnejši poslanec!«

Od Planine. Nekaterniki nam torej odrivajo našega dosedanjšega toli izvrstnega zastopnika g. Žičkarja. Prvič pravijo, je peta skupina za obrtnike. Žičkar pa ni obrtnik, in kot tak ne more zastopati obrtnikov.

Listek.

Črtice iz zgodovine našega naroda.

2. Značaj starih Slovanov.

Predno začnemo opisovati naših pradedov življenje, bode dobro nekaj izvedeti o njih značaju; kajti potem nam bode vsaka prikazen, ker iz značaja izvira, jasnejša, vsak čin bolje razložen.

Slehern človek ima na sebi nekaj posebnega, kar ga od vseh drugih razločuje; to so poteze v obrazu, stas, hoja, govor, pred vsem pa duševni znaki. Utegne se nagoditi, da sta si brata za oko in uho podobna kakor jajce jajcu, a dušnih lastnostij sta gotovo bolj različnih. Ta posebnost, ki jo ima vsak, mu pa tudi ostane, dokler živi. Kar trdimo o posameznem človeku, to se da do neke mere opazovati tudi na celi družini, na zlahti; posebno markantno pa se drug od drugega razločujejo rodovi. In tako se je tudi naš slovanski rod že v praveku od drugih rodov po posebnih mu lastnostih razločeval izrazito.

O telesnih posebnostih naših pradedov nam je znano pač le jako malo, ne več, kakor da so bili večinoma podolgovatih obrazov, svitlorjavih las in take brade ter veliki in

močni, torej orjaški ljudje, kakoršne nahajamo še danes med nami, kjer je slovanstvo ostalo kolikor toliko nepopačeno, pristno. Spominjamo, da ne gremo črez meje avstrijske, Slovencev v okraju ljutomerskem, v Savinjski dolini, po Kranjskem sploh, Čehov v Gani, Hrvatov v Dalmaciji, ki so vsi izmed vseh narodov naše mnogojezične države najvišje in najlepše rasti in najmočnejših kit.

Dokaj več nego o telesnih nam je znano o duševnih lastnostih naših pradedov. Vsi inorodni poročevalci tiste dobe nam enoglasno pravijo, da so Slovani bili mehke, nežne čudi, mirni, tihi, pohlevni in krotki. Posebno so ljubili prirodu, ki je njih nežnemu srcu bila neizerpen vir najlepšega veselja; vsled tega jim je obdelovanje zemlje bilo najljubši opravek, kakor so se sploh najraje bavili z mirnim delom. Grudi, ki so se je bili enkrat lotili, so ostali zvesti, vlačuganje jim je bilo zoprno. Radi so se tudi pečali z obrtom in trgovino, v vseh svojih opravkih pa bili marljivi.

Boja niso iskali ter ga začenjali, kakor drugi narodi, brez potrebe, najsi je iz častilakomnosti ali bojevitosti, ampak mir jim je bil drag črez vse. Po orožje so segli le tedaj, kadar so bili k temu prisiljeni, bodisi da so morali meje, ker so jim postale pretesne, razmakniti, bodisi da so se, ki so svobodo

kaj ljubili, morali braniti napadalcev, po katerih jim je pretilo robstvo; verjeti tudi smemo, da niso ravno vsake krivice sovražnih sosedov voljno sprejeli; toda za gotovo vemo, da posebne vojne uredbe ali vojne ustave, kakoršno na pr. nahajamo pri starih Germanih in drugih bojevitih narodih, niso gleštali. Vendar pa so bili, kadar je postal boj neizogiben, hrabri, ljuti, sploh izvrstni boritelji; sovražniki so se jih hudo bali.

Nadalje so Slovani bili odkritosrčni in pošteni, brez zvitosti in goljufivosti, prav kakor otroci; tatvine niso poznali. Kar jih je pa nad vse sosedne narode povzdigovalo najvišje, to je bilo njih dobro, blago srce. Bolniki in ubožci so uživali pri njih posebno usmiljenost, starci visoko blagočastje.

Do tujcev so bili izvenredno uljudni in so sploh radi svoje človekoljubnosti sloveli; gostoljubnosti nikjer ni bilo tolike, kakor pri Slovanih. A ne le prijatelji so spoznavali njih predobro srce, tudi sovražnikom se je odprlo, kakor hitro je boj nehal; na slovanskega srca plemenitost so se sovražniki zanašali, in se niso varali, a varali so se žalibog mnogokrat plemenitniki sami.

Njih srce pa ni bilo le dobro, ampak tudi večinoma vedro; Slovani so radi bili veseli, in veselo je bilo med njimi bivati. Kaj ljubili so petje, godbo in ples, zlasti pe-

Drugič: Hribar se je umaknil Žičkarju pred tremi leti; spodobi se, da se zdaj Žičkar umakne Hribarju. Res je tako umovanje tu in tam nekatero napotilo, da so začeli premisljevati, ali bi volili Žičkarja ali ne. Ali ti razlogi so piškavi. Peta skupina ni samo za obrtnike, ampak je tudi za druge stanove, posebno tudi za kmeta. Katerega stanu pa je med štajarskimi Slovenci v najštevilnejši meri? Ne-li kmečkega? — Kateri stan pa je najbolj zanemarjen, če ne kmečki? Imajo res tudi obrtniki svoje težave. Ali večjih, kakor kmet, nima nihče. Obrtnik dobi za svoje delo vendar nekako plačilo, akoravno ne primerno. Med kmeti bi dobil obrtnik gotovo svoje primerno plačilo, ako bi mu bil zmožen plačati. Pa ta se vbija noč in dan, a leže čedalje bolj v dolgove. Sicer pa, ali zamore poznati težave obrtnikov samo obrtnik? Ne more jih poznati tudi akademično izobražen mož, ki med ljudstvom živi, z njim trpi in se zanj žrtvuje? Se-li ni gospod Žičkar vselej potegoval za vsaki stan, kjer koli je bilo treba? — Ako bi moral vsak zastopnik v državnem zboru biti istega stanu, kakor njegovi volilci, potem bi kmečki volilci morali imeti za poslance same kmete. Potem bi se morala začeti stanovska politika med nami. Stan bi nastopal proti stanu. Tega pa mi kmetje ne zahtevamo; hočemo le take zastopnike, ki naše težnje poznajo, in se za nje tudi pošteno potegujejo. Da je pa gsp. Žičkar tak zastopnik, tega so prepričani vsi okraji, ki so ga volili v peti skupini l. 1897. On je storil za nas toliko, kolikor sploh poslanec za svoje volilce storiti zamore. Njegovo prizadevanje, njegovo neumorno delovanje ga je pokazalo kot uzornega državnega poslanca. Zato ga hočemo zopet imeti za poslanca. Častitati si moramo, da imamo takega kandidata. Hočemo ga, ker ga imamo za najspodobnejšega. Kaj pa imamo zoper drugi razlog, da bi Žičkar moral odstopiti Hribarju na ljubo? Saj ni bilo pred tremi leti nobene take pogodbe. Med seboj se gospoda nista tako pogodila; volilci pa tudi niso tako govorili: »zdaj Žičkar, prihodnjic Hribar.« In volili so z veliko večino Žičkarja. In zdaj, ko se je g. Žičkar pokazal tako izvrstnega zastopnika, zdaj bi se moral žrtvovati! Katoliški in zavedni Slovenec, kje bi bila tvoja hvaležnost, kje tvoja značajnost?! Žičkar se ni spremenil v svojih nazorih in je spolnil v najobilnejši meri svojo nalogo kot poslanec. Torej le štajarski Slovenci bi se v teh treh letih toliko spremenili, da bi zavrgli svojega zvestega poslanca! To ni mogoče! Zato bomo volili zopet Žičkarja. On je značajan, neumorno delaven mož, na-

rodniak od nog do glave, požrtvovalen in kot bivši poslanec toliko zaslužen, da bo še tudi za naprej nosil našo zastavo, na kateri je zapisano geslo: vse za vero, dom, cesarja, in da se se bo tudi zanaprej tako vro potegoval za naše slovenske delavske stanove, ki volijo v peti kuriji, za kmeta, obrtnika in delavca.

Iz Trbovelj nam pišejo: »Dne 21. t. m. popoldne je priredilo »Slovensko katoliško delavsko društvo« v Trbovljah javen shod, katerega je otvoril čast. gosp. ondotni župnik s pozdravom navzočih. Govoril je potem Gostinčar o vzrokih ljudske bede, dalje o državnozbornski volitvi, pri kateri točki je pojasnil načelne točke posamnih kandidatov, ki nastopajo v tem volilnem okraju. Zborovalci so pritrdili kandidaturi g. Žičkarja. Razgovarjalo se je tudi o splošni krščansko-socialni rudarski organizaciji, za kar so bili navzoči popolnoma vneti. Društveni tajnik je navduševal navzoče k vztrajni delavnosti in neustrašenosti napram nasprotnikom. Slabo vreme je sicer zadržalo marsikoga, da ni prišel na shod, kljub temu se je shod zvršil povoljno.

* * *

Mi smo za to številko izbrali le dopise iz spodnjih krajev dolnještajarske pete kurije. Za zgornje kraje prinašamo itak sklep zaupnega shoda v Ptuj, na katerem so bili zbrani volilci iz petih sodnijskih okrajev, iz ptujskega, rogačkkega, ormožkega, ljutomerskega in gornjeradgonskega. Ob enem se lahko opomnimo izjav kozjanskega in slovenjegraškega političnega društva za Žičkarja, ki smo jih prinesli v zadnji številki.

Naj bo k tem za Žičkarja ugodnim poročilom še našemu uredništvu dovoljeno, povedati par besedi: Res je, da naš list toplo priporoča Žičkarjevo kandidaturo za peto skupino. Ne storimo pa tega, kakor smo sedaj že ponovno povedali, iz kakih strankarskih razlogov, ampak ker smo prepričani, da zahteva to od nas politična poštenost. Žičkar je bil doslej poslanec te kurije in je svoje poslanstvo marljivo in vestno izvrševal. Tega mu nihče ne more odrekati in mu v istini tudi nihče ne odreka. Celotna načelna njegovi nasprotniki mu dajejo le dobro spridevalo. Ker pa je Žičkar doslej vzorno izvrševal svoje poslanske dolžnosti in ker še tudi naprej vstraja na starem programu štajarskih Slovencev pri kandidaturi za V. kurijo, katero je dosedaj zastopal, za to smatramo za svojo dolžnost, da krepko podpiramo njegovo kandidaturo. To smo izjavili takoj

po celjskem zaupnem shodu in to smo dosedaj tudi v vsakem listu ponavljali. Naše počenje torej ni perfidno, ni nepošteno, ni zahrbtno, ampak premišljeno, dostojno in javno. Vsak ve, za koga se mi potegujemo in zakaj.

In tudi to nam mora vsak trezen politik pripoznati, da če delamo res tudi z navdušenjem za Žičkarja, vendar pa vedno stvarno in brez strasti. Vestno se ogiblamo vsega, kar bi moglo dati povod h kaki načelni neslogi na Štajarskem. Mi imamo vedno pred očmi slogo štajarskih Slovencev. Ako se ločimo, trpele bodo le naše narodne pravice in omajale se le naše slovenske postojanke. Nad neslogo veselili bi se samo spodnještajarski Nemci in nemškutarji. Seveda mi ne moremo svojih katoliških načel darovati tudi slogi in jih nikdar ne bomo. Toda mi smo mnenja, da še to dosedaj ni bilo potrebno. Na Štajarskem naši vodilni politiki dosedaj še vedno pripoznavajo veljavnost in potrebo katoliških načel tudi v politiki. Vemo, da marsikaterega štajarskega katoličana vznemirja pisava nekaterih izvenštajarskih listov, v katerih štajarski dopisniki na nečuden način psujejo našo duhovščino in v katerih se očitno delo na razkol štajarskih Slovencev v katoliško in liberalno stranko. Toda tolažimo se z istinitim dejstvom, da imajo naši najupljudnejši posvetni politiki pri tem počenjanju popolnoma čiste roke in da še se ta strankarska gonja na Štajarskem ni pojavila v politični javnosti. Kakor hitro pa bi se to zgodilo, bomo tudi mi na svojem mestu za odločen odpor. Omenjeni dopisniki so le ljudje, ki še se ne zavedajo dalekosežnih posledic svojih besed.

Da smo to izjavili, potrebno se nam je zdelo tudi z ozirom na naše v sedanji volilni dobi toli marljive dopisnike. Mnogi najdejo svoje dopise pristrizene ali pa jih sploh ne najdejo. Naj se ne hudujejo radi tega nad nami, storili smo vse to iz dobrih razlogov, katere smo pojasnili v prejšnjem odstavku. Tudi Hribarjeve osebe in imena se ogiblamo kolikor mogoče, ker še nismo dali slovesa upanju, da gsp. D. Hribar ne sprejme kandidature nasproti Žičkarju, posebno sedaj ne, ko vidi, da nekateri brezvestni ljudje v izvenštajarskih listih tako očito zlorablajo njegovo osebo in ime v liberalno-strankarske namene. Ako pa ostane Hribar Žičkarjev protikandidat in ne zavrne neprikrito napolinane pisave v izvenštajarskih listih, potem pa se gotovo ne bo čudil niti on niti kdo drugi, da se tudi mi bavimo natančneje z njim in njegovim milieujem. Svoje dopisnike pa prosimo, naj nam nadalje še ostanejo

vali so radi, vsi, moški in ženske. Po hiši in dvoru, po logu in polju se je od ranega jutra do trde noči razlegal slovanske pesmi glas. Niti zima, niti mraz, niti golota telesa, niti slaba hrana Slovanu ni mračila lica, vedno je bil dobre volje, dokler je bil na svoji dragi mu grudi varen.

Pa tudi v glavi našim pradedom ni manjkalo. Bili so bistrega uma, vsled tega vse kmalu zapopadali ter za vsako delo, dasi tudi novo, bili jako spretni.

Končno še hočemo omeniti, da so žene spoštovali kot prirejene jim družice in zakonsko zvestobo varovali strogo.

Kakor pa ni človeka, ki bi imel le dobre lastnosti, tako ga tudi ni rodu, ki bi ne bil brez peg. In tako so tudi naši pradedje imeli svoje slabosti. Kot prvo imenujemo nesložnost. Preradi so odpirali svoja dobra srca tistemu vragu, ki seja prepri in razprtijo, ter čislali ono prilizavo uteho, ki sledi zmagi in osveti, više nego blagoslov, ki ga rodi sloga. Druga slaba lastnost naših pradedov pa je bila, da so vsled nekake krive ponižnosti vse, kar je bilo tujega, čislali nad svoje in sprejemali slastno. Tuj človek, tuja šega njim je bilo več od domačega. Tujeu se je izkazovala pretirana gostoljubnost, njemu se je verjelo in zaupalo bolje nego domačinu; tuje šege in navade so se posnemale, istotako tuj jezik,

domače pa se je potiskalo v kot. Tretji greh naših pradedov je bil brezskrbnost, lahkovivnost, da ne rečemo lahkomišelnost; skrbelo in živelo se je od danes do jutri. Preteča nevarnost se ni uvaževala, dokler je bila še majhna; še-le če je vzrastla nad glavo, se je začelo misliti, kako bo treba se ji ustaviti; seveda je mnogokrat bilo prepozno. Tudi se je kaj rado veseljačilo; iskali so se zato razni povodi, zlasti pa tedaj ni bilo mere, kadar je bil tujec v hiši.

Ali ne čutimo živo navedenih treh zlih lastnostij v našem rodu še danes? Koliko so nam že škodovala, koliko še bodo!

3. Jezik.

Kakor smo že gori rekli, so stari Slovani govorili en jezik. Kakšen je ta bil, to se natanko ne ve, ker iz te dobe nimamo pisanega spomenika. Najstarejši vzorci, ki je gleštamo, nam kažejo jezik 10. ozir. 11. stoletja torej dobe, ko je velik del Slovanov že bival daleč od pradomovine in jezik teh od govorice onih, ki so ostali doma ali bliže doma, se bil že nekoliko razdaljal. Vendar se da prvotni jezik vsaj približno sestaviti, ako se iz najstarejših spomenikov slovanskih razrečij posname to, kar imajo skupnega. Tega dela nam doslej še sicer ni opravil nikdo,

a ni dvoma, da ne bo več dolgo čakati. Koliko pa iz slovanskih razrečij, ki se govore, lahko na kakovost skupnega jezika sklepamo sami, bil je na besedah in oblikah bogat, čvrst, gibek in blagoglasen. Seveda se ta jezik ni govoril po vsej slovanski zemlji popolnoma enako. Saj se na pr. naša slovenščina celo v vsaki vasi zavija nekoliko drugače. Tako se je tudi stara slovansčina govorila v raznih narečjih in prav gotovo že koncem 5. stoletja v vseh teh, iz kojih so se razvile ruščina, poljščina, lužička srbsčina, češčina, srbohrvaščina, bulgarščina in naša slovenščina. Ta narečja pa so zopet imela podnarečja, ki pa se tudi niso govorila povsod enako.

Smešničar.

Vesten stražnik. Vojaški poveljnik je dal tik trdnjave na primernih prostorih nasaditi sadno drevje. Ko stražnik hodi ravno pod jednim takim drevesom, pride mimo poveljnik ter ga vpraša: »Kaj storiš, ako pade jabolko z drevesa?« Stražnik odgovori: »Vsako zaženem takoj nazaj na drevo!«

Izmed v slami spečih delavcev začne Tine Mihca tepsti. Mihec jezen: »Kaj me po glavi biješ?« Tine: »Oprosti mi, sanjal sem da smo mlatili.